

Nr 11/1941.

L a n d s k a p s n ä m n d e n s framställ-
ning till Ålands landsting med förslag till
landskapslag om understöd åt blinda inom land-
skapet Åland.

Alltsedan år 1935 hade understödjandet av blinda i riket ordnats och sådant hade skett genom beslut av statsrådet sålunda, att åt envar arbetande blind person ur det för ändamålet i statsförslaget upptagna anslaget utanordnats ett understöd av högst 250 mark i månaden såsom ersättning för den på grund av blindhet nedsatta arbetsförmågan. Emellertid utvisade erfarenheten, att såväl de blinda som myndigheterna vållades särskilda besvär genom att detta blindhetsunderstöd gjorts beroende av statsrådets beslut. Enär ersättningen åt blinda åsyftade att stödja de blindas på eget initiativ grundade verksamhet och ett varaktigt ordnande av denna verksamhet vore ägnat att underlätta jämväl de därmed sammanhängande praktiska åtgärderna, borde ersättningen åt blinda ordnas genom lag, såsom förhållandet även var i flera länder. På grund av nämnda motivering av riksdagen i sin hemställan till regeringen om proposition till riksdagen med förslag till lag om ersättning åt blinda inlämnade regeringen sitt lagförslag i proposition till riksdagen av den 14 mars 1941, uti vilken proposition regeringen i stora drag såsom grund för sagda förslag använde det i kraftvarande statsrådsbeslutet av den 20 januari 1938 angående understödjande av blinda jämte särskilda i detsamma den 14 maj 1938 gjorda änd-

ringar.

Uti lagförslagens 1 § har regeringen med vissa ändringar intagit den principiella stadgandet i 2 § av förenämnda statsrådsbeslut, enligt vilket blind finsk medborgare, som arbetar för att livnära sig själv eller för att förvärva sig yrkesskicklighet, kunde under i lag närmare stadgade villkor beviljas understöd, samt dessutom införts den stipulation, att understödstagaren skall vara bosatt i hemlandet. Medan i statsrådsbeslutet den lägsta åldersgränsen för understöd varit bestämd till 18 år, har denna gräns i lagförslaget fastställts till 16 år, ena fall kunna förekomma, då det vore ändamålsenligt att understödja blind ung person, så att han kan erhålla yrkesundervisning redan på ett yngre stadium, eller till samma gräns, som enligt barnskyddslagen utgör högsta åldersgräns för barn.

Med blind har i ovannämnda statsrådsbeslut (1 §) avsetts person, som saknar ledsyn på för honom tidigare obekant plats. Denna definition har i lagförslagens 2 § förtydligats.

En betydelsefull ändring av hittills gällande bestämmelser om blinde understöd blev genom regeringens lagförslag införda. Tidigare utgavs dessa understöd endast för ett år i sänder, beroende på desamma avhängighet av det i statsförslaget årligen beviljade anslaget, och först genom statsrådets beslut av den 20 januari 1938 förordnades (10 §), att understödet kunde beviljas antingen tillsvidare eller för en viss tid eller för en gång för alla. I

lagförslaget däremot upptogs den bestämmelse, att understödet skulle beviljas såsom fast med nämnande av de ändamål, för vilka olikartade understöd borde beviljas (4 §).

Understöd åt blinda gavs enligt meranämnda statsrådsbeslut till ett belopp av högst 3.000 mark per person och år. Regeringen ansåg det likväl vara görklgt och skäklgt att i 5 § av den nya lagen stadga, att alla fasta, från år till år fortlöpande understöd skulle utgå med 3.600 mark.

Angående understöd, som tidigare beviljats såsom tillsvidare från år till år fortlöpande, och vilka fortfarande utgå, har i sista paragrafen av lagförslaget (20 §) införts ett övergångsstadgande, enligt vilket dessa understöd, då lagen om understöd åt blinda träder i kraft, skulle övergå till fasta understöd om 3.600 mark i överensstämmelse med lagen, dock med sådant undantag, att de på grund av tidigare beslut utgående, fortlöpande understöd, som utbetalats under år 1941, och vilka åtnjutits av 65 år fyllda blinda, skulle förbliva vid de tidigare beloppen.

För det fall, att riksdagen godkände regeringens lagförslag att träda i kraft den 1 januari 1942, vore det skäl att i utgiftsstaten för nästa år särskilja de av understöden åt blinda förorsakade utgifterna, som påförts huvudtiteln "Extra pensioner", från de extra pensionerna och överföra dem såsom ett särskilt anslag under 14 huvudtiteln (Socialministeriet och till detsamma hörande förvaltningsgrenar). Ty för

det första torde på grund av särskild lag beviljade, fasta från år till år fortlöpande understöd åt blinda icke kunna betraktas såsom så kallade extra pensioner, knappast ens vara med dessa jämförliga. Och för det andra kunna uttryckligen för yrkesundervisning beviljade, för viss tid utgående understöd icke alls anses vara av pensionsnatur, lika litet som de understöd en gång för alla, vilka skola utgivas för synförmågans förbättrande eller återställande. I allmänhet äro således blindhetsunderstöden av den natur, att det för deras bestridande anvisade anslaget komme att tillhöra socialministeriets utgiftsstat.

Sedan såväl socialutskottet som stora utskottet förordat regeringens lagförslag i oförändrad form, blev detsamma antaget av riksdagen och av Presidenten stadfäst i den lydelse, vari den av riksdagen antagits. Lagen promulgerades den 16 maj 1941 och skall träda i kraft den 1 januari 1942.

I det föregående har landskapsnämnden relaterat de viktigaste stadgandena i regeringens förslag till lag om understöd åt blinda, för så vitt de skilja sig från vad tidigare genom statsrådsbeslutet bestämts angående sådana understöd. Detta har främst föranletts där att även i landskapet blindhetsunderstöd utbetalats åt särskilda pensioner i överensstämmelse med bestämmelserna i statsrådets ovanberörda beslut av den 20 januari och den 14 maj 1938. För sådant ändamål upptogs nämligen för första gången i tilläggsbudgeten för år 1938 under åttonde huvudtiteln I:9 ett förslagsanslag om 10.000 mark, och dylig

anslag har jämväl för de följande åren anvisats under sagda huvudtitel i den ordinarie budgeten till belopp av 12.000 mark. I understöd har av landskapsnämnden utbetalats cirka 15.000 mark per år, varierande understödsbeloppen mellan 1.500 och 2.400 mark i året.

Alldenstund landskapsnämnden ansett vägande skäl föreligga att inkomma med förslag om stiftande av landskapslag för understödjande av blinda inom landskapet, har självfallet uppstått spörsmålet, huruvida landskapet, på grund av de i 9 § självstyrelselagen uppdragna behörighetsgränserna, har rätt till landskapslagstiftning inom förevarande rättsområde. Vid denna frågas lösande torde särskilt böra beaktas det sakförhållande, huruvida lag om blindhetsunderstöd, som för första gången stiftats i vårt land, skall hänföras till det i 9 § 2 mom. 13 p. omnämnda "område, vilket härintills icke av lagstiftningen förutsatts" eller fastmer, om icke detta lagstiftningsgebit hör till ett område, som redan inrymmes i gällande rättssystem.

Den omständigheten, att blindhetsunderstöden påförts utgifterna för extra pensioner, har nämligen enligt vad landskapsnämnden erfarit, på något håll i riket tagits såsom intäkt för, att lag om dylika understöd, när dessa upptagits under "extra pensioner", borde hänföras till tidigare icke förutsatt lagstiftningsområde, och att sålunda landskapet icke ägde behörighet att härom lagstifta. Men landskapsnämnden kan ej godkänna sistnämnda tolkning och även regeringen har, såsom landskapsnämnden här ovan påvisat, klart uttalat, att blindhets-

understöden icke kunna anses vara av pensionsnatur utan böra anses höra till det sociala gebitet. Och det torde enligt landskapsnämndens uppfattning icke heller kunna på något sätt ådagaläggas, att detta lagstiftningsgebit vore ett alldeles nytt sådant, som tidigare icke ingått såsom länk i rättssystemet, utan detsamma måste fastmer betraktas såsom en utveckling eller påbyggnad av gällande rättsnormer, vilka genom lagstiftningsarbetet undergå en kontinuerlig utveckling, här i detta fall av sociallagstiftningen. Vid sådant förhållande och då landskapsnämnden, på grund av stadgandena i 9 § 2 mom. 8 p. självstyrelselagen, måste allt fortfarande bestämt vidhålla, att lagstiftningen rörande socialomvårdnad i hela dess vidd, och således även omkostnader för densamma, är förbehållen landskapet, anser landskapsnämnden, att frågan om beviljande av blindhetsunderstöd måste hänföras till landskapslagstiftningsgebit.

Bestämmelserna i rikets ifrågavarande lag, angående vilka för de viktigaste redan redogjorts, äro av den beskaffenhet, att landskapsnämnden ansett dem ändamålsenliga att antagas i förevarande förslag till landskapslag. Och de befogenheter i nämnda lag, som tillkomma socialministeriet, böra självfallet, på grund av den utredning om landskapets lagstiftningsrätt här ovan framlagts, ankomma å landskapsnämnden. Likväl måste det framhållas, att den blivande landskapslagen hör till sådana lagar av blandad natur, som i huvudsak hänföra sig till Landstingets lagstiftningsområde, men i vilka jämväl inrymts bestämm-

melser hörande till rikets lagstiftningsområde. Men praxis har betr f-
fande dylika lagar dock varit sådan, att dessa lagar godkänts som land-
skapslagar, såframt i desamma stadganden, h nfr rande sig till rikets
lagstiftningsområde, i sak varit överensstämmande med motsvarande stad-
ganden i rikets lag.

På grund av det ovan framhållna f r landskapsnämnden förelägga Lands-
tinget till antagande följande förslag till landskapslag:

" L a n d s k a p s l a g

om understöd åt blinda i landskapet Åland.

I enlighet med  lands landstings beslut stadgas:

1  .

I landskapet  land bosatt blind finsk medborgare, som fyllt sex-
ton  r och antingen utför förvärvsarbete till självförsörjning eller i
sådant syfte åtnjuter yrkesundervisning, beviljas av landskapsmedel
understöd i enlighet med vad i denna landskapslag stadgas.

2  .

Med blind avses i denna landskapslag person, som saknar synförmåga
eller som, även sedan möjliga ljusbrytningsfel i hans synförmåga med
glasögon rättats, saknar ledsyn på för honom tidigare obekant plats,
dock icke person, vars nedsatta arbetsförmåga icke beror endast på
blindhet, utan även på annan abnormitet, vanförhet, sinnessjukdom, im-
becillitet, fallandesjuka eller långvarig obotlig sjukdom.

3 §.

Understöd beviljas icke blind:

- 1) som fyllt sextio år;
- 2) som utan giltig orsak nekar att iakttaga sådant förordnande om läkarundersökning, varom stadgas i 8 §;
- 3) som är underkastad i lagen om alkoholister eller lagen om l^äsdrivare vare stadgade vårdåtgärder eller som, oaktat han icke undergått behandling enligt förenämnda lagar, annars befinnes bevisligen hemfallen åt dryckenskap eller åt ett med l^äsdriveri jämförligt levnadssätt;
- 4) som undergår frihetsstraff eller bestämts att insättas i tvångsanstalt eller tvångsarbete eller såsom minderårig i uppfostringsanstalt;
- 5) som är i avsaknad av medborgerligt förtroende;
- 6) som i kommunalhem, annan kommunal fattigvårdsanstalt eller såsom årsvis utackorderad i enskilt hem åtnjuter fullständig fattigvård, vilken fortgått minst tre månader;
- 7) som i av staten upprätthållen eller av denna understödd anstalt åtnjuter avgiftsfri blindundervisning jämte fritt uppehälle eller ock annan specialvård;
- 8) som åtnjuter minst tretusensexhundra mark om året i livränta, på grund av blindhet fastställd olycksfallsersättning, folkpension eller annan pension; eller
- 9) vars utkomst i övrigt måste anses vara så tryggad, att han icke är i behov av understöd.

Understöd beviljas i allmänhet såsom fast, fortlöpande från år till år, dock ej åt person, som ej fyllt aderton år.

Understöd kan, då sådant anses påkallat, beviljas även: för viss tid för beredande av möjligheter till yrkesundervisning åt sökande; eller

Såsom understöd en gång för alla för att återställa sökandens ledsyn eller för att annars förbättra hans synförmåga.

5 §.

Fast, med stöd av 4 § 1 mom. beviljat understöd utgör tretusensexhundra mark per kalenderår eller för det fall, att understödets åtnjutande påbegytnes, avbrytes eller upphör under kalenderåret, trehundra mark i månaden, beräknat på sätt, varom i 10 och 15 §§ stadgas.

Understöd för viss tid eller en gång för alla beviljas efter prövning, likväl med högst tretusensexhundra mark per studieår eller vårdfall och person.

6 §.

Understöd beviljas efter skriftlig ansökan, som skall ställas till landskapsnämnden och inlämnas till vårdnämnden i den kommun, där den blinda har sin varaktiga bostad eller där han stadigvarande vistas.

7 §.

Vårdnämnd eller av denna förordnad funktionär bör på begäran biträda person, som söker understöd, vid uppsättandet av ansökan och

införskaffandet av erforderlig utredning angående hans förhållanden, varefter vårdnämnden utan dröjsmål äger, med närslutande av eget, på av landskapsnämnden fastställd blankett avgivet utlåtande, insända ansökningshandlingarna till landskapsnämnden.

8 §.

Landskapsnämnden kan, där särskilda skäl därtill föreligga, förordna, att understöddssökande bör undersökas av ögonläkare. Landskapsnämnden kan likaså förordna, att sökanden bör underkasta sig läkar- eller sjukhusvård, om hans synförmåga därigenom sannolikt kan förbättras.

Landskapsnämnden kan även, då skäl därtill yppas, förordna, att den, som åtnjuter understöd, skall med avseende å synförmågan ånyo av läkare undersökas samt, om därvid befinnes, att förutsättningar därtill föreligga, tagas under behandling för dess upphjälpande.

9 §.

Ärende angående beviljande av blindunderstöd avgöres av landskapsnämnden efter prövning och med stöd av erhållen utredning.

Efter att hava beviljat sökanden fast understöd utfärdar landskapsnämnden avgiftsfritt åt honom understödsbrev, vilket i tjänsteväg sändes till i 6 § nämnd vårdnämnd för att genom dess försorg mot kvitto tillställas understödstagaren.

Efter att hava beviljat sökanden understöd för viss tid eller en gång för alla, delgiver landskapsnämnden skriftligen sitt beslut

derbörande vårdnämnd för att av denna bringas till understödstagarens kännedom.

10 §.

Fast understöd utbetalas, räknat från den första dagen i den månad som följer näst efter den dag, då landskapsnämnden fattat sitt beslut, kvartalsvis i början av kvartalets sista månad.

11 §.

Tidpunkterna, då utbetalning av för viss tid beviljat understöd skall vidtaga och avslutas, liksom även sättet för dess erläggande bestämmas av landskapsnämnden för varje fall särskilt.

12 §.

Då blind person beviljats understöd en gång för alla till förbättrande av sin synförmåga, äger vårdnämnden vidtaga nödiga åtgärder för anskaffande av i beslutet avsedd vård åt understödstagaren och i sin om tid mot vederbörlig redovisning och verifiering hos landskapsnämnden lyfta understödet.

13 §.

Utbetalningen av understöd kan av landskapsnämnden indragas beträffande understödstagare:

- 1) som i avsikt att bliva delaktig av understöd förstört eller undandolt egendom eller inkomster eller lämnat falska uppgifter om sig själv och sina levnadsförhållanden;
- 2) som utan giltig orsak vägrar att iakttaga av landskapsnämnden med stöd av 8 § meddelat förordnande;

3) som underlåtit att efter förmåga försörja sig själv och sin familj;

4) som, sedan han erhöll understödet, blivit varaktigt oförmögen till arbete; eller

5) vars förhållanden i övrigt, sedan han erhöll understödet, undergått sådan förändring, att jämlikt 1 § och 3 § 3-9 punkterna honom icke kunde beviljas understöd.

Har understödstagare handlat på sätt, som nämnes i 14 § 1 mom., kan landskapsnämnden förordna om inställande av understödets utbetalning på högst ett år eller om dess fullständiga indragning.

14 §.

Avtal, som avser att överlåta eller pantförskriva understöd till annan person, vare ogiltigt.

Understöd må icke utmätas, ej heller användas för ersättande av kostnaderna för lämnad fattig- eller annan samhällsvård.

15 §.

Fast understöd och fortfarande utgående understöd för viss tid upphöra vid utgången av den månad, under vilken den blinda avlidit, tiden för understödets åtnjutande utgått eller beslut fattats om understödets indragning. Har förordnande före indragningen givits om inställande av understödets utbetalning, kan indragning av understödet bestämmas att gälla från den på dagen för inställandet närmast följande månadens ingång.

Rättsinnehavare till blind, som erhållit understöd, är berättigad att lyfta understödsbelopp, som förfallit till betalning under det kvartal, då den blinda avlidit, eller dessförrinnan.

16 §.

Har till betalning förfallet understödsbelopp icke lyftats under loppet av det kalenderår, som följt näst efter det, under vilket det förfallit till betalning, vare rätten därtill förverkad.

17 §.

Yppas omständigheter, vilka kunna medföra, att person, som beviljats understöd, ej vidare bör komma i åtnjutande därav, bör vårdnämnden därom ofördröjligen underrätta landskapsnämnden, vilken efter att i saken hava införskaffat erforderlig utredning, besluter om utbetalningens inställande eller understödets indragning.

Landskapsnämnden kan även utan i 1 mom, nämnd anmälan, där i denna landskapslag förutsatt skäl därtill befinnes föreligga, förordna, att utbetalandet av understödet skall inställas eller understödet indragas.

18 §.

Har på grund av ömsesidighet med främmande makt träffats avtal om beviljande av blindhetsunderstöd åt dennas medborgare, lände till efterrättelse, vad därom är särskilt stadgat.

19 §.

Denna lag träder omedelbart i kraft. Samtidigt förändras de under-

stöd, vilka tillsvidare beviljats att utgå fortlöpande från år till år, till fasta understöd åt blinda i enlighet med denna landskapslag, likväl med sådant undantag, att de fortlöpande understöd, vilka under år 1941 beviljats sextiofem år fyllda blinda, bibehållas vid sina tidigare belopp. I avseende å före 1941 års utgång beviljade understöd för viss tid skall iakttagas, vad landskapsnämnden angående desamma för varje särskilt fall beslutat.

Mariehamn den 8 oktober 1941.

På landskapsnämndens vägnar:

Pär-Olof Handqvist

Werner Samuelson Becker